

ŠPRÝM ANEB BOHÉMOVÉ NA LETNÍM POBYTU

 Knizky.sk

Émile Zola

ŠPRÝM ANEB
BOHÉMOVÉ NA
LETNÍM POBYTU

ÉMILE ZOLA

EKNIZKY.SK

ŠPRÝM aneb BOHÉMOVÉ NA LETNÍM POBYTU by
eknizky.sk is licensed under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0
International License, except where otherwise noted.

Obsah

ŠPRÝM aneb BOHÉMOVÉ NA LETNÍM
POBYTU

I

Haló! Kanoé! . . . zajedte sem pro mne. A vytáhlý Planchet, dlouhý jako hladový den, vypjal se ještě mezi pobřežními vrbami, aby ho bylo viděti z malé bárky, jež zvolna pluje po proudu Seiny a v níž sedí pět mladých mužů a dvě ženy. Byli tam malíři Charlot a Bernicard, sochař Chamborel, pak Morand, redaktor „Divadelního posla“, a Laquerrière, mladý básník, který dopisuje drama pro Odéon. Dvě ženy, Luisa, tlustá blondýna, je milenkou Morandovou a Markéta, malá brunetka, milenkou Chamborelovou.

— Haló! opětuje Planchet, vezměte mne přece s sebou! Nechci se vracet pěšky. Děkuju, skoro tři kilometry! . . . Haló!

Ale loďka tiše odplouvá. Chamborel, který drží kormidlo, kouří lulku a neobráti ani hlavy, jako by neslyšel.

— Je strašně nudný ten Planchet! pravila Louisa. Kdo ho přivedl k matce Gigouxové?

— Nikdo, odpovídá Bernicard. Slyšel v atelieru hovořit o Glotonu a vpadl zanámi asi před čtrnácti dny . . . Neznám dotěrnějšího chlapíka.

— Dobrá! praví opět Luisa, uvoluji se. že vás ho zbavím, chcete-li . . .

Na příkrém břehu mezi vrbami se Planchet ponenáhlu dopaluje.

— Jen žádné žerty! Přistaňte tady . . . Můžete dobře přistáti.

Tu Charlot, který vesluje, rozhodne se odpověděti. Nikdy nepřistane na tomto místě, nechce najisto uváznout v bahně! A když se Planchet nabízí, že počká na lodku na jiném místě, vmísí se do toho Morand a křičí na něho, že když má malíř pitomý nápad jíti chytat ryby na udici, má se vracet sám a pěšky. Ženy tleskají. Laquerrière stojí, začíná řeč o povinnostech rybáře, chytajícího na udici. Kanoe stále ujíždí, Planchet hrozí jim pěstí, pak se dá do běhu, aby se vrátil do Glotonu zároveň s nimi.

— Víte co, pravila Luisa ve smíchu, budu se tvářiti, jako bych se do něho zamilovala. Žádám tři dny k tomu, abych ho přinutila vrátiti se zase vlakem.

— Ano, ano, to bude šprýmovné! křičela tlupa.

Mezitím Charlot zuřivě vesluje, aby předstihli Plancheta a snídali bez něho, což ho bude zlobit.

Je nutno znáti tento kout přírody, samotou patnáct mil od Paříže. Na úpatí návrší teče Seina, šíří se, poseta velkými ostrovy, jež ponechávají mezi sebou rozkošná říční ramena. Dráha vede z Rouenu do Bonnières, městečka, ležícího na levém břehu. Ale na druhé straně řeky, jež se přeplouvá na starém prámu, vrzajícím na svých řetězech, rozkládá se vesnička, v níž se tlupa usadila. Bývá to skoro vždy

ŠPRÝM ANEB BOHÉMOVÉ NA LETNÍM POBYTU

malíř, který se skřínkou, zavěšenou na ramenech, vpadne jednoho krásného dne do nějaké pokoutní hospody a objeví ji pro příští saisonu. Takový je příběh hostince matky Gigouxové v Glotonu, objeveného malířem Bernicardem.

Překvapení venkované vidí od května vpád cizích pánů do kraje. Přijdou ve svrchnících, ale hned večer mají protržené klobouky, kazajky strakaté barvami, kalhoty zazeleněné od trávy. Jsou tu též dámy, dámy, jež se nerozpakují a svléknou klidně košili za pahýlem stromu, aby se vykoupaly v samé Seině. A všichni rozkládají rukama, potýkají se se stromy, dobývají ostrovy a křičí tak silně, že zahánějí hejna havranu.

— Rychle, rychle, matko Gigouxová, noste nám na stůl! pravila Luisa, vcházejíc do hospody.

Planchet dosud se neobjevil. Všichni zasednou za stůl, zhltnou omeletu a smažené brambory. Mísa je prázdná, když konečně vejde malíř. Je všecek bez sebe.

— Jste mi pěkná banda! . . . Můžete mě takhle požádat o nějakou službu!

Chamborel mu vážně vykládá, že by se kanoe byla potopila, kdyby byli vzali ještě jednoho pasažéra.

— Dejte pokoj! odsekne Planchet, bylo nás v ní až deset.

— To závisí na větru, odpovídá Charlot.

Matka Gigouxová přináší opozdilci dvě sázená

vejce. Ale je velice rozmrzelý, že smažené brambory jsou snědeny. Stále hubuje, když náhle nepředvídaná událost zarazí mu řeč. Ucítil, jak pod stolem koleno jeho sousedky Luisy rýplo do něho, aby mlčel; pak mladá žena šlápla něžně svou nohou na jeho. Toto dobrodružství dusí Plancheta, který obyčejně nemá štěstí u žen. Nepozoruje, že všichni se zalykají smíchy, vidouce jeho vzrušení. Ah, jaká pomsta, kdyby mohl unést milenkou Morandovi, který se mu vždy posmívá!

Když odcházeli od stolu, poodvedla ho Markétka stranou a pravila mu poděšeně:

— Vy se zahubíte, nešťastníče! . . . Zním Luisu, je to žena, jež vás přivede daleko.

— Cože? koktal, co tím míníte?

— Netvařte se nevinným! Viděla jsem vše u stolu . . . Ale dejte pozor, aby Morand něco nezpozoroval. Zabil by vás.

Od té chvíle stal se ubohý Planchet hříčkou tlupy. Až dosud spokojovali se tím, že mu prováděli klasické šprýmy: zavěsili mu uzeneho sledě na udici; odnesli mu šaty, zatím co se koupal; dali mu do postele čerstvé kopřivy. Ale teď, kdy šlo o to, aby ho zahnali, stávali se ukrutnými.

Večer po obědě šla se společnost natáhnout na dvě otepi slámy, jež matka Gigouxová velkodušně rozestřela v pozadí dvora. Je to chvíle teorií, zuřivých debat, jež trvají až do půlnoci a udržují při bdění třesoucí se venkovany. Kouří z lulek, dívajíce se na

ŠPRÝM ANEB BOHÉMOVÉ NA LETNÍM POBYTU

měsíc. Spílají si pitomců a blbců pro nejnepatrnější odchylku mínění. Nejvíce podněcuje hádky, že Laquerrière, básník, hájí romantism, kdežto malíři Bernicard a Charlot jsou zuřivými realisty. Obě ženy, jež velice dobře znají otázky, o kterých se debatuje, pronášejí rovněž jadrné úsudky. Odpravují známé muže, opíjejí se nadějí, že vbrzku zpřevrátí vše, co stává, aby zjevili nové umění, jehož budou proroky. Mladí lidé zde na slámě v tiché noci dobývají světa.

Ale od té doby, co si tropí žerty z „dlouhého jelimánka Plancheta“, jak říkají dámy, ustávají někdy večerní debaty a Morand začíná hráti svou úlohu. Vypravuje o svých soubojích. Podle jeho řeči složil již deset lidí do trávy, vždy pro ženské pletky. Nutno ho slyšeti, jak líčí každý souboj s děsivými podrobnostmi. Jednoho probodl naveskrz, druhému rozsekl nos, třetímu vypíchl obě oči. Pokaždé je to rafinovanost pomsty, že by zamrazila nejstatečnějšího. A mezitím Luisa se zálibou vyhledává Planchetovu ruku nebo mu vsune nohu mezi jeho nohy. Nešťastník, j ekta j e zuby strachem, marně couvá. Nechce se zdáti příliš zbabělým, čelí statečně. Ta Luisa je tak roztomilá! Tu se odhodlají ke krajním prostředkům.

Jednoho večera dá si Luisa s Planchetem dostaveníčko na ostrově. Společnost půjde do Bonnecourtu, sousední vesnice. Ale ona řekne, že je nemocná, on pak bude moci zůstat pod záminkou

dokončení nějaké studie. Vše se výborně hodí. Planchet vezme prám, zatím co Luisa jede v člunu matky Gigouxové. Jakmile jsou na ostrově, provádí ho celou hodinu; tváří se, jako by nedůvěřovala všem otvorům v zeleni; pokaždé, když on se chce zastavit, zašeptá:

— Ne, tady ne, viděli by nás!

Konečně, když ho zavlékla na nejzazší cíp ostrova, svolí, aby si sedli na pokraji vody. Ale sotva se natáhl vedle ní, ozvou se hlasy.

— Pane Bože! zvolala, to je Morand. Zabije nás oba . . . Patrně měl nějaké podezření a sledoval nás . . . Pane Bože! Pane Bože! Skryjte se rychle!

Ježto vyděšený Planchet je vehnán do úzkých na tomto nejzazším cípu ostrova, má jen jednu možnost se skrýti: totiž vlézt do vody.

— Ponořte se víc, šeptá Luisa. Ještě, ještě, až po krk! . . . Ted si dejte leknínové listy na hlavu. A nehněte se již!

Morand jeví překvapení, že nalézá Luisu v těchto místech. Pak se dá strhnout hněvem, křičí na ni, že tu jistě není sama a vrhá se do blízkých houštin. Planchet pod svými lekníny je bledý jako stěna. Ale nejhorší je, že se tu společnost uvelebí. Morand zdá se přesvědčen, že se mýlil. Líbí se jim tu, jsou velmi veselí, zůstanou hodinu na trávě a pronášejí nekonečné teorie. Jednu chvíli dokonce vezme Chamborel oblázek a dělá kačky na vodě. Planchet, odsouzený k nehybnosti, má hrozný

ŠPRÝM ANEB BOHÉMOVÉ NA LETNÍM POBYTU

strach, aby mu nevyrazil oko. Konečně společnost odejde a ubožák může běžeti zpět, promočený a crčící proudem. Ležel den v posteli s dosti silnou horečkou.

Den na to žerty začínají znovu. Luisa však se stává zamyšlenou. V den, kdy Planchet ležel nemocen, přinesla mu dvakrát nahoru čaj. Lze si tropit žerty z lidí, ale to není důvod, aby byli zahubeni. Ostatně není ten Planchet směšnější než jiný, trochu vytáhlý je, snad.

Jistého večera po projíždce v kanoi, jedné z těch zuřivých projížděk, z jakých přivezli člun celý rozbitý, protože najeli s ním na kamení srázného břehu, strhla se hádka o realitě v umění. Morand svým mistrujícím tónem kritika prohlašuje, že realisté zacházejí příliš daleko. Rovněž nemohou vše v přírodě znázorniti.

— Blbče! řve Bernicard nanejvýš podrážděn.

— Poslyšte mne . . .

— Idiote! křičí též Ghamborel.

Ale Laquerrière přidá se k Morandovi.

Luisa, která jich neposlouchá, pojednou je přeruší. Planchet jde právě pro sirky.

— Poslyšte, bude to tedy zítra, chcete-li. Řekla jsem Planchetovi, že s ním upláchnu. Pak, až bude ve vlaku, vynadám mu ťulpasů a vytratím se.

Nápad je dobrý. Nazítří Luisa zmizí s Planchetem. Ale tlupa se ukryje ve skupině stromu

na druhé straně nádraží. A když vlak chystá se jeti, objeví se, aby si dobírali.

— Hled, praví Ghamborel, Luisa zůstává u okna! ... Má nej vyšší čas, aby vystoupila.

Lokomotiva hvízdá, vlak se hýbe.

— Nuže! Nuže! Ona nevystupuje, volá Gharlot. Ale pak to není už k smíchu!

— Na mou věru! Ona jede s ním, bručí Markéta. To je pěkné nadělení.

Všichni se začnou ušklebovati, dívajíce se na Moranda. Morand je trochu bledý. Sleduje vlak, který mizí plnou parou. Pak udělá široké, bezstarostné gesto:

— Vraťme se k obědu! praví. Matka Gigouxová připravila slepici . . . Říkal jsem vám včera večer, že nemožno vždy zná zorniti skutečnost . . .

— Blbče! křičí Chamborel.

— Idiote! řve Bernicard.

A hádka začíná nanovo v soumraku, sná sejícím se na melancholická pole.